

volt. A 2. útréteg alatt talált É-D-i csatorna fedlapjára az útréteg kavicsos járósintje ráhúzódik, tehát a csatorna építése megelőzte a 2. útszint kialakulását az idejét. A csatorna szintje, ami északi irányba a kapu mögött haladva emelkedik, már vágja az 1. út köves rétegét. Nagy valószínűséggel az 1. útrétegen talált vastag faszenes, humuszos földfeltöltés a vastag faragott kőtömbökből, fenék nélkül létrehozott csatorna építését megelőző földmunka emléke.

Az 1. útréteg feltárása alkalmával az út felületéről gazdag kerámiaanyagot, vas és bőr talpmaradványt, talpszegecseket tártunk fel. Elbontva a 8–12 cm vastag köves, kavicsos föld alkotta 1. útréteget, alatta 80–120 cm átmérőjű kerek beásásokat, illetve azok maradványát találtuk. Betöltésükben faszenes humuszos föld volt. A beásások feltárása során feltűnt azonban egy körülmény, ami arra mutatott, hogy a déli torony mögött is bontsuk el az 1. útréteg felületét. Sejtésünk beigazolódott, miszerint a 2. sz. első feléből származó leletanyag alapján felételezett, de még objektummal nem alátámasztott építési periódus maradványát sikerült azonosítanunk az 1. útréteg alatti négy beásással. A feltárt beásások, a szabályos négyszögben elhelyezkedő cölöplyukak nagy valószínűséggel az eddig még régészetileg nem dokumentált, de feltételezett camponai palánktábor porta principalis sinistra-jának emlékei.

Az északi torony nyugati oldalán lebontottuk az északi torony nyugati oldalához ívesen kapcsolódó, sárba rakott falat és feltártuk az alatta levő kemencét. A kemence csaknem teljes épségében fennmaradt külső boltívének építési módja a megmaradt leletanyag alapján rekonstruálható.

A kemence előterében és északi oldalán több égett tegulás omlásréteg került elő az íves elfalazáson belül és kívül. A pusztulási rétegek a földbe mélyített ház keleti és déli oldalán meglevő kemény, agyagos járósinten terültek el bizonyítékául a kapu és közvetlen környezetének késő római hasznosítására. Ezen a területen több, a római tájolási rendszert követő, így a kaputornyokhoz kapcsolódó, agyagfalú helyiséget azonosítottunk az elmúlt évek feltárásai során. A több, egymást követő kemence megléte, a gazdag késő római leletanyag a terület intenzív használatára utal a késő valentinianusi idők után is.

A 2. munkahelyen a korábban újra feltárt és hitelesített területen, az 1999. évi téliesítést távolítottuk el. A kitisztított *via praetoria* felszínének közepén, az út nyugati szegélyén levő oszlopbázis-sortól keletre 210 cm-re, 10–15 cm magasságban kiemelkedő sávban jelentkező út épített szegélyű felülete került napfényre. A nyugati széle gondosan szegélyezett, míg a keleti oldalon az útszegély csak nyomokban volt megfigyelhető. Az oszlopbázis-sor és a szegélyezett, középső út-szegély közötti felület betöltése a taberna tetőzetéről lehullott vastag tegulatörmelékéből áll, ami teljesen hiányzik a *via praetoria* beszűkített 245 cm szélességű, középső sávjáról. A tegulatörmelék alatt levő járósintet az amorf kövekből megépített szegélyű beszűkített

útsáv széléig, a „b-d” szektorban sima, apró kavicsos felület alkotja. Az út teljes szélessége a két oldalon levő oszlopbázisokig 6,7 m.

Általánosságban elmondható, hogy a korábbi évek során napvilágra került 4 oszlopbázis két keleti oldali darabja jobb állapotban maradt fenn, mint a két nyugati oldali, ahol a kőkváder felületén még kocsikerék kopatta mély sávokat is megfigyelhettünk.

A régészeti feltárás a XXII. kerület Budafok-Nagy-tétény Önkormányzata, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma és a Magyar Nemzeti Múzeum anyagai támogatásával valósult meg.

Az ásatáson részt vettek Vindus Melinda és Kalász Nándor tanár asszisztens, Báthori Gábor régész, Györkő Anikó, Kiss Csaba, Biró Csaba, Nagy Tamás, Szabó Lőrinc, Szalay Gábor, Timár Márton, Udvardi Gábor, Zolcsák Attila egyetemi hallgatók, Bogdándy Kornélia ásatási technikus.

KOCSIS LÁSZLÓ

101. Budapest XXII., Nagytétényi út 37–45.

Ø

2003. március 25. és április 18. között végeztünk próba-feltárást az építendő áruháza területén (hrs.: 232002/33; 36). A kutatási felületet a tervezett bevásárlócentrumnak a lebontásra ítélt Nagytétényi Községi Ház-tól délkeletre eső területén jelöltük ki.

A mintegy egy hónapig tartó munkánk során 1580 m² felület átkutatására volt lehetőségünk. Régészeti objektumokat, leleteket nem találtunk. A felszíni kevert, törmelékes, helyenként murvás legújabb kori feltöltés alatt vékony humuszréteg jelentkezett, ez alatt pedig a sárga altalaj volt megfigyelhető 80/90 cm mélységben. Az altalaj alatt 100/120 cm mélységben az Ős-Duna kavicsos folyammedre jelentkezett. A kutatási felület É-i végében valamivel lentebb mutatkozott a sárga altalaj (kb. 100/110 cm-nél), a folyami sóder is ennek megfelelően mélyebben, kb. 140/150 cm-nél jelentkezett.

A kutatási felület déli, illetve nyugati szélén megfigyelt, cikcakk vonalvezetésű árokból szórványos újkori törmelék került elő. Funkciója kérdéses, talán katonai lövészárokként határozható meg.

Az ÉNy-DK-i irányban futó cölöplyuk sor, a benne több helyen megfigyelhető beton alapozás-maradványok miatt egyértelműen újkori konstrukciónak határozható meg, talán egy kerítéshez tartozhatott.

BESZÉDES JÓZSEF

102. Budapest, XXII. Nagytétény, Úttörők útja 11/a – 30.

Ró, Kö

A csatornaépítést megelőző feltárásunk a camponai alata tábor *retentura* részén volt a mai Úttörők útja vonalában. A 80 m hosszú, római rétegeket érintő árok 1,5 m szélességű, a feltört útburkolat engedte szabályosság-

gal készült. Az árokban az előzetes ismereteink alapján az erőd teljes nyugati védműrendszeréről vártunk adatokat. A feltárás során újabb adatokat nyertünk a retentura ÉNy-i részén levő épületekre és egy É-D-i, az erőd-fallal párhuzamosan futó csatornára vonatkozólag. A csatornától nyugatra megtaláltuk az erőd 1,5 m széles kiszedett falát, ami a két ütemben történő feltárás határvonala is volt egyben.

A csatornát faragott kőhasábokból építették fenék nélkül, mint a keleti kapu térségében előkerült csatornánál, teteje kőlapburkolással kialakított.

A csatornától keltre, úgy tűnik, egy egyrétegű, vékony, kavicsos útfelület helyezkedik el, a *via sagularis*, amely 6,5 m szélességű. Az út keleti oldalát habarcsba rakott, É-D-i irányú, 60 cm szélességű fal szegélyezi, amibe egy *praeefurnium* nyílását építették. A *praeefurnium* túoldalán, az épületen belül, fűtőcsatorna maradványait tártuk fel.

A kiszedett erődfaltól nyugatra az 1. árkot tártuk fel, amelynek szélessége 5 m volt. Az árok „V” alakban, meredeken fut le egészen mélyre. Mélysége a mai járószinttől mérten 4 m.

Az árok betöltésében 180 cm-ig római anyaggal találkozhatunk, tegula- és kőtörmelék formájában, míg felette egy sárga agyagos réteg jelentkezik, amiből középkori kerámia került napvilágra.

9 m-re a kiszedett erődfaltól a 2. sz., 6 m szélességű árok helyezkedik el, amelynek jelenlegi mélysége 353 cm, azonban objektív okok miatt az árok fenekét nem volt módunkban feltárni. Betöltésében zömmel középkori kerámiát találtunk.

14 m-re a faltól kezdődik a 4,6 m szélességű 3. sz. árok, ami hasonló formájú lehet, mint az 1. sz. árok. „V” alakban fut a feneké, bár itt sem sikerült teljesen lejutni az aljára, becsült mélysége a mai felszíntől mérve 430–450 cm között lehet.

A 3. árok nyugati oldalán egy kb. 1 m szélességű, lapos sáv helyezkedik el, amitől nyugati irányban a 4. sz., 1,7 m szélességű É-D-i árok került elő. Mélysége a jelenlegi felszíntől mérve 220 cm. Ezen 4. árok felett már jelentkezett az az egyrétegű, újkori köves út, amelynek a keleti szélét a 3. árok jelölte ki. A köves felület 125 cm-re van a jelenlegi felszíntől, és gyakorlatilag a kutatóárok csaknem teljes további hosszát lefedi. Felületének kibontása során nem találtunk a középkori, újkori utakra jellemző kocsikerék mélyítette árkokat, amiből következtetni lehetett volna az út irányára.

Ezt az utat mintha lezárná az erődfaltól 36 m-re levő, „V” alakú, 1,24 m szélességű 5. sz. kis árok, amelyik nem kapcsolódik a római tájolási rendszerhez. Betöltésében löszös, agyagos kőomladék látható, mintha ez lenne az út nyugati árka. Mélysége 236 cm.

44 m-re az erődfaltól nyugatra a 3. század második felére keltezhető csontvázas, mellékletes sír került elő. A sírgödör mélysége a mai felszíntől mérve 195 cm. A váz tájolása: DNy-ÉK. A háton fektetett váz lábánál egy ivókészlet, sűrű kicsorbult peremű korsó, mellette pedig egy sárga, vörös festésű bögre helyezkedett el.

Ettől a sírtól nyugat felé már bolygatatlan felületeket találtunk egészen a Hársfa utcáig, ahol csatornafektetés során szeptemberben 4 hasonló tájolású, de melléklet nélküli sírt bolygattak meg. Feltehetőleg ezek a vázak is a római temetőhöz tartozó sírokból származhattak.

A megelőző feltárás a Budapest XXII. kerület Budafok-Nagytétény Önkormányzata finanszírozásában valósult meg.

Az ásatáson részt vett Márton András régész, Kiss Csaba régészhallgató.

KOC SIS LÁSZLÓ

103. Bugyi, X. homok- és kavicsbánya

(Pest megye) B, Sza, A, Á

A Bugyi X. jelzésű homok- és kavicsbányatelek a nagyközség É-i határrészén (a telek ÉNy-i része a Felső-Vány, DK-i része az Alsó-Vány határrészen) terül el. Területének nagy része a 19. század vége óta szántó, részben kertészeti jellegű hasznosítással, a telek ÉK-i középső részén levő rét-legelő területe az utóbbi évtizedben összeszűkülte. A bányatelek DNy-i középső részén levő erdőfolt az 1950-es években már létezett.

A 2003. szeptember 20-i helyszíni szemle során megvizsgáltuk a bányatelek területét az erdő (hrsz.: 01161/11) kivételével.

Felsővány: A bányatelek DNy-i középső részén jelentős kiterjedésű régészeti lelőhely terül el az ÉNy-DK irányú, homokos talajú dombocskákkal tagolt magaslaton. A 2003. augusztus 23–26-án és szeptember 20-án végzett régészeti szemlék során a felszínen őskori (késő bronzkori), szarmata, avar(?) és Árpád-kori településekre utaló edénytöredékeket gyűjtöttünk, paticsdarabokat, állatcsontokat figyeltünk meg. A lelőhely kiterjed a bányatelek 013935/19–20, 23–27 hrsz. parcelláinak jelentős részére, DK felé átnyúlik a 01449/2 hrsz. tábla Ny-i részére. (A bányatelken kívüli 01395/17–18 hrsz. parcellákra a lelőhely kiterjed, minden bizonnyal még folytatódik ÉNy felé, de a növényzettel fedett parcellákon ez nem volt megfigyelhető.) A lelőhely DK-i kiterjedését a nemrég szántott-tárcsázott táblarészen pontosan nem lehetett meghatározni.

MOL 2. lelőhely: A bányatelek, a 01449/2 hrsz. tábla D-i szögleténél, ÉNy-DK irányú, homokos talajú magaslaton terül el a lelőhely ÉNy-i része. A lelőhely DK felé, a bányatelken kívül folytatódik. Az 1998–99. évi terepbejárás során bejárt lelőhelyen őskori(?), szarmata és Árpád-kori edénytöredékeket gyűjtöttek, paticsdarabok is megerősítik, hogy a lelőhelyen több korszak települése található. Néhány embercsonttöredék alapján a lelőhelyen temetővel is számolunk. Nem zárható ki, hogy a lelőhely folytatódhat ÉNy felé a 01161/11 hrsz. erdőterületen is. A szeptember 20-i szemlekor a lelőhely területe részben füves, részben káposztával fedett, ÉÉK-i sávja nemrég szántott, tárcsázott volt.